TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI Sınıf-11

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU CUMHURİYET DÖNEMİ ROMANI (1950-1980)

1950-1980 YILLARI ARASINDA TÜRK ROMANININ ÖZELLİKLERİ

✤ Çok partili sistemin beraberinde getirdiği sosyal ve siyasi değişimler, olaylar romanın şekillenmesinde etkili olur.

✤ Yazarlar bireysel eğilimleri, ideolojileri, dünya görüşleri doğrultusunda hareket eder.

✤ İdeolojik yaklaşımlar ön plana çıkar.

✤ 1950'li yıllarda yazarlar, aydın kimliği ile halkı aydınlatma amacıyla eser kaleme alırlar.

✤ 1960'lı yıllardan itibaren "insan"ı da tanımaya çalışırlar.

✤ Hem konu/tema hem de roman anlayışı bakımından çeşitlilik gözlenir.

✤ Önceki dönemlerde olduğu gibi romanlarda; Batılılaşma, Doğu-Batı çatışması, aşk (popüler romanlarda) konuları işlenmeye devam eder.

1950-1980 yılları arasında yazılan romanların başlıca konuları:

- Köy yaşantısı ve köy insanının yaşadığı sıkıntılar
- Gelir dağılımındaki dengesizlik
- İç ve dış göçün beraberinde getirdiği toplumsal sorunlar
- Kadınların yaşamları, sorunları ve sosyal hayatta karşılaştıkları zorluklar
- Bireyin iç çatışmaları
- Dinî, millî duyarlılıklar

1950-1980 YILLARINDA TÜRK ROMANINDA ÖNE ÇIKAN YAZARLAR VE ONLARIN BAŞLICA ESERLERİ

YAZAR ADI	ESER ADI
Yaşar Kemal	Yılanı Öldürseler, İnce Memed
Orhan Kemal	Murtaza, Cemile
Kemal Tahir	Devlet Ana, Yorgun Savaşçı
Fakir Baykurt	Yılanların Öcü, Tırpan
Peyami Safa	Yalnızız
Ahmet Hamdi Tanpınar	Saatleri Ayarlama Enstitüsü
Tarık Buğra	Küçük Ağa, İbiş'in Rüyası
Yusuf Atılgan	Aylak Adam, Anayurt Oteli
Oğuz Atay	Tutunamayanlar, Bir Bilim Adamının Romanı
Ferid Edgü	Hakkâri'de Bir Mevsim
Adalet Ağaoğlu	Fikrimin İnce Gülü, Bir Düğün Gecesi
Hüseyin Nihal Atsız	Ruh Adam
Mustafa Necati Sepetçioğlu	Kilit, Çatı

TOPLUMCU GERÇEKÇİ ROMANLAR

✤ Temelini, Cumhuriyet'in ilk yıllarında etkili olan "gerçekçi roman" oluşturur.

✤ "Köy yaşantısı"nın edebî eserin konusu hâline gelmesi ortaya çıkışında da etkilidir. Mahmut Makal'ın "Bizim Köy" adlı eseriyle ilgi görmüş ve yaygınlaşmıştır.

✤ Mahmut Makal ve Köy Enstitülü yazarların da etkisiyle Türk edebiyatında uzun süre etkili olmuştur.

✤ Konusunu şunlar oluşturur:

* Köylü/ırgat-ağa çatışması
* İşçi-işveren çatışması
* Köyden şehre, ülkeden ülkeye göç ve neden olduğu sorunlar

✤ "Toplum için sanat" anlayışı egemendir.

✤ Yazarlar ideolojilerini eserlerine yansıtırlar.

✤ Yazarlar, sorunlarla mücadele etmek zorunda kalanlardan yana tavır sergilerler.

✤ Realizm ve natüralizm akımları etkilidir.

✤ Gözlem, betimleme, tez bu romanlarda ön plandadır.

✤ Toplumcu gerçekçi romanların pek çoğu "tezli roman"a örnek oluşturur niteliktedir.

✤ Kimi toplumcu gerçekçi yazarların üslubu oldukça sağlam ve etkileyicidir.

✤ Bazı Köy Enstitülü yazarlar, üsluptan çok içeriğe önem vermişlerdir.

✤ Kemal Tahir, Orhan Kemal, Yaşar Kemal, Samim Kocagöz, Fakir Baykurt toplumcu gerçekçi anlayışla roman yazmışlardır.

BİREYİN İÇ DÜNYASINI ESAS ALAN ROMANLAR

✤ Olay değil, birey ön plandadır.

✤ Olayın birey üzerinde bıraktığı etki konu olarak işlenir.

✤ Birey-toplum, geçmiş-şimdi çatışmaları bu romanların temalarının ana kaynağıdır.

✤ Eserlerde hâkim duygu "özlem"dir.

✤ Yazarlar; mutlu çocukluk yıllarına, geçmişte kalmış bireysel ve toplumsal değerlere özlem çeker.

✤ Toplumun her kesiminden insan yalnızlığı ve sorunlarıyla bu romanlarda kendine yer bulur.

✤ Psikoloji ve psikiyatri bilimlerinden yararlanılır.

✤ Sembolik ifadelerin kullanıldığı bu romanların çağrışım değeri yüksektir.

✤ Bireyin iç dünyasını yansıtmak amacıyla bilinç akışı ve iç konuşma tekniğinden yararlanılır.

✤ Peyami Safa, Abdülhak Şinasi Hisar, Ahmet Hamdi Tanpınar, Tarık Buğra, Samiha Ayverdi bireyin iç dünyasını esas alan romanlar yazmışlardır.

SORULAR

Soru 1:

Bir adamın, başka bir adamın evinin önüne ev yapmaya kanunda hakkı yoktur! Eğer Haceli senin evin önüne ev yaparsa seninkinin manzarası kapanacak. Haceli, evin altını ahır yapacak. Nereye atacak gübreyi? Her evin gübresi kendi ardına atılır. Haceli evi yaparsa ardı nere olacak? Tabii senin evin önü, Haceli'nin gübreliği! Çekilir mi bu, Kara Bayram? Sen çeksen bile köylü neye çeksin? Kim oluyor Deli Haceli, köy içine ev yapacak? Karataş'ın şerefi yok mu?

Bu parça ile ilgili aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Köyün ve köylünün gündelik yaşamı dile getirilmiştir.

B) Sözde soru cümlesi kullanılmıştır.

C) Soyut bir anlatım tercih edilerek idealler dile getirilmiştir.

D) Metin, yazıldığı dönemin sosyal gerçekliğiyle uyumludur.

E) Metinde günümüzde de karşılaşılabilecek bir çatışma söz konusudur.

Cevap: C

Soru 2:

I. Harman yerine gelince öküzler şose üzerindeki pınara saptılar. Oluktan taşan su, ince bir çizgi hâlinde aşağı kayıyor, güneş ışığı da pırıl pırıl parlıyordu. Lüleden akan su boşalmıştı. İbrahim bu kez de acısını çeşmeden çıkardı. "Akmam diyesice!" dedi. Hiç lüzumun olmayınca kiraz dere gibi çağlaman tutar. Yazın da abıhayat kesilirsin başımıza.

II. Sonra birden dere kıyısında oturan kocasına doğru hırslı adımlarla yürüdü. Yaklaştı. "Bana bak herif, bana bak!" dedi. "Şu tarlanın bir kıymığını Çelo göbeli alsın, kapında yularlı öküz olsam ipi kırarım."

Aynı yazarın eserlerinden alınan bu parçalardan hareketle yazarla ilgili aşağıdakilerden hangisine <u>ulaşılamaz?</u>

A) Köy hayatını ve köylüyü anlattığına

B) Konuşma dilinden yararlandığına

C) Halkı eğitmek amacıyla yazdığına

D) Gözlemci bakış açısı kullandığına

E) Benzetmelere başvurduğuna

Cevap: C

Soru 3:

Aşağıdakilerden hangisi farklı bir bakış açısıyla yazılmıştır?

A) Akşam eve dönerken elimde önemli bir cümle, tartışmasız bir gerçek getirememiş olmak moral bozucuydu.

B) Ev işiyle Murtaza Ağa kendisi uğraşıyordu. Kasabanın en güzel evi çeltikçi Uzun Rahmet'indir. Uzun Rahmet evi geçen yıl yaptırdı.

C) Sazlıdere köyü, Okçuoğlu'nun altı bin dönümlük sahasının tam ortasında kalıyordu. Okçuoğlu bu yüzden bin beş yüz dönümlük bir tarlayı ekemediği gibi kesik sulama usulüyle ancak ruhsat alabiliyordu.

D) Köprünün üstüne müthiş bir kalabalık toplanmıştı. Hamza Dayı bunu anladı. Otomobili daha hızlı sürdü.

E) İbrahim Efendi'nin huzurlu bir hayatı vardı. Memlekette, kendisi gibi bolluk ve tokluk içinde bir zümrenin bulunduğu da bir gerçekti.

Cevap: A